

Forslag til endring av ekteskapsloven § 7h om ekteskapsattester, og forslag om å overføre oppgaver etter ekteskapsloven og brudvigjingslova til fylkesmannen

1. INNLEDNING OG BAKGRUNN

1.1 Innledning

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet sender med dette på høring forslag om endringer i ekteskapsloven. Endringene omhandler behandlingen av ekteskap som ikke er gyldige etter norsk rett.

Ugyldigheten kan skyldes at ekteskapet er inngått i Norge i strid med norsk lovgivning eller at ekteskapet er inngått i utlandet og ekteskapet ikke kan anerkjennes i Norge etter ekteskapsloven § 18a. Selv om ekteskapet er ugyldig etter norsk rett kan det være gyldig etter et annet lands rett.

Som hovedregel er partene i et ugyldig ekteskap henvist til å gifte seg på nytt. I enkelte tilfeller er dette ikke mulig, blant annet på grunn av faktiske forhold som dødsfall, sykdom og adskillelse, på grunn av krig, eller juridiske forhold. Etter ekteskapsloven § 16, brudvigjingslova § 11 og ekteskapsloven § 18a gis det derfor adgang til etterfølgende godkjenning av ugyldige ekteskap.

Saker om godkjenning av ugyldig inngåtte ekteskap blir i dag behandlet på et høyt nivå i forvaltningen. Etter ekteskapsloven blir sakene behandlet av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet med klageadgang til departementet. Etter brudvigjingslova blir sakene behandlet i første instans av departementet med klageadgang til Kongen i statsråd.

Ved ekteskap som omfatter andre lands borgere eller norske borgere som er bosatt i et annet land, vil det i enkelte tilfeller skje at et ekteskap blir godkjent av utenlandske myndigheter, men ikke av norske, såkalt haltende ekteskap. Dette vil kunne hindre paret fra å gifte seg i Norge

I høringsnotatet foreslår departementet endringer i ekteskapsloven for lettere å løse haltende ekteskap. Det foreslås også endringer i hvem som kan gi etterfølgende godkjenning for ugyldige ekteskap. Departementet venter at begge endringene vil gi en bedre behandling av ugyldighetssaker etter ekteskapsloven og brudvigjingslova. Endringene kan innføres sammen eller hver for seg.

1.2 Bakgrunn – krav til ekteskapsinngåelse og godkjenning av utenlandske ekteskap

Ekteskapsloven oppstiller formelle og materielle vilkår som må være oppfylt for at ekteskap skal kunne inngås og være gyldig i Norge. Bestemmelsene om ekteskapsvilkårene er begrunnet blant annet ut ifra beskyttelseshensyn, og ivaretar blant annet hensynet til mindreårige og umyndiggjorte, og skal sikre at ekteskap inngås etter et reelt ønske fra begge parter. Ekteskapsloven angir derfor hvem som har kompetanse til å foreta vigsler, og gir regler om prøving av vilkårene for ekteskap og hvordan vigselen skal foregå. Etter ekteskapsloven § 16 kan et ekteskap være ugyldig når riktig framgangsmåte ikke er fulgt eller når vigsler har manglet kompetanse. Slike ekteskap kan likevel godkjennes når særlige grunner taler for det. Vedtaksmyndigheten er lagt til Barne-, Ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir).

I Norge finnes ikke en egen anerkjennelsesinstans for ekteskap inngått etter utenlandsk rett. En vurdering av ekteskapets gyldighet foretas prejudisielt av ulike offentlige myndigheter der det er relevant, og beslutningen er ikke uten videre bindende for andre offentlige myndigheter.

Folkeregisteret registrerer ekteskap inngått i utlandet når det legges frem en original vigselsattest. Er ekteskapet inngått i andre land enn de nordiske, er det et krav at attesten har apostillestempel eller er legalisert av rett myndighet eller at attesten er godkjent av norsk utenriksstasjon.

Utenlandske ekteskap inngått i utlandet vil normalt bli anerkjent etter norsk rett hvis det ikke strider mot norsk rettsorden¹. Etter ekteskapsloven § 18a andre ledd kan ikke utenlandske ekteskap anerkjennes i Norge hvis en av partene på vielsestidspunktet var norsk statsborger eller fast bosatt i Norge, og ekteskapet var inngått mens en av partene var under 18 år, uten at en av partene var til stede (stedfortrederekteskap) eller til tross for at en av partene allerede var gift (bigami).

Ekteskapsloven § 18a ble føyd til i ekteskapsloven i 2007² og har som formål å forhindre tvangsekteskap. Lovgiver så at tiltakene også kunne

¹ "Norsk rettsorden" brukes her synonymt med begrepet "ordre public" i internasjonal privatrett.

² Se Ot.prp.nr.100 (2005-2006) Om endringer i ekteskapsloven og straffeprosessloven (tiltak for å forhindre tvangsekteskap mv)

ramme ekteskapsinngåelser der det ikke var tale om tvang, og innførte derfor en snever unntakshjemmel i ekteskapsloven § 18a siste ledd der ekteskapet kan anerkjennes etter begjæring fra begge parter hvis sterke grunner taler for det. Vedtaksmyndigheten etter denne bestemmelsen er lagt til Bufdir.

Brudvigjingslova

Brudvigjingslova³ gir norske myndigheter anledning til å foreta vielser utenfor Norge etter norsk rett og utenlandske myndigheter rett til å foreta vielser i Norge etter sin egen rett. For å verne om norsk suverenitet på eget territorium, er retten for utenlandske myndigheter til å foreta vielser i Norge avhengig av tillatelse fra Utenriksdepartementet, retten er også begrenset til å gjelde tilfeller der minst en av brudeparet er landets egen borger og ingen av dem er norske statsborgere. Etter lovens § 11 er en vielse foretatt i strid med loven ugyldig. Slike ekteskap kan likevel godkjennes når særlige grunner taler for det. Vedtaksmyndigheten er lagt til Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

2. FORSLAG OM ENDRING I EKTESKAPSLOVEN § 7 BOKSTAV H: KRAV OM DOKUMENTASJON OM SIVILSTAND FRA UTENLANDSKE MYNDIGHETER FOR Å INNGÅ EKTESKAP ETTER NORSK RETT.

2.1 Gjeldende rett:

Ekteskapsloven kap 2 har regler om prøving av ekteskapsvilkårene, og § 7 bokstav h har regler om bevis for at ekteskapsvilkårene er oppfylt. Prøvingen av disse vilkårene foretas av folkeregistermyndigheten jf § 6.

Ekteskapsloven § 7 bokstav h har regler om krav om dokumentasjon om sivilstand fra utenlandske myndigheter for å inngå ekteskap etter norsk rett. Utenlandsk statsborger som ikke er bosatt⁴ i riket må fremlegge dokumentasjon fra myndighetene i sitt hjemland om at det ikke er noe til hinder for at han eller hun inngår ekteskap i Norge. Folkeregisteret eller norsk utenriktstjenestemann kan gjøre unntak fra kravet når særlige

³ Lov om når norsk tenestemakt kan halda brudvigjing i utlandet og utenlandsk tenestemakt i Noreg

⁴ Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har gitt forskrift om når en utenlandsk statsborger skal anses for å være fast bosatt i Norge. Bosatt-kravet følger domisil-begrepet i den internasjonale privatretten. I hovedsak består det av et krav om faktisk bosted og et krav om at man har til intensjon om å forbli boende i Norge.

grunner taler for det. Dette gjelder tilfeller der det ikke er mulig å legge fram slik attest, som f eks på grunn av flyktningstatus.

Bestemmelsen i § 7 bokstav h medfører at ekteskapsvilkårene både i hjemlandet⁵ og i Norge må være oppfylt når minst en av partene ikke er fast bosatt i Norge. Formålet med dette er å forhindre at det oppstår ekteskap som er anerkjent i Norge, men ikke i hjemlandet (dette blir gjerne omtalt som haltende ekteskap). Det ulovfestede prinsippet om at begge lands rett må være oppfylt går ikke uttrykkelig fram av ekteskapsloven. Regelen virker også som en skranke mot at ekteskap inngås i strid med bigamibestemmelsen i ekteskapsloven § 4.

Selv om § 7 bokstav h medfører en prøving etter ekteskapsvilkårene i hjemlandet, er det ikke uttalt i ekteskapsloven at vilkårene etter hjemlandets rett må være oppfylt. I Ot.prp.nr.28 (1991-1992) går det fram at man ikke ønsket å lovfeste uttrykkelig at hjemlandets ekteskapsvilkår må være oppfylt, siden det gjelder unntak fra denne regelen og man fant det problematisk å formulere en dekkende lovtekst.

I enkelte tilfeller forekommer det at et ekteskap ikke kan anerkjennes etter norsk rett, mens det er anerkjent i en utenlandsk statsborgers hjemland. I praksis oppstår dette når et ekteskap ikke kan anerkjennes etter reglene i ekteskapsloven § 18a eller når et annet lands norske ambassade har foretatt vielser i strid med reglene i brudvigjingslova.

Etter både ekteskapsloven § 18a og brudvigjingslova er det hjemmel for å godkjenne ekteskap som etter lovens hovedregel er ugyldig. Særlig etter ekteskapsloven § 18a er denne adgangen snever. "Sterke grunner må tale for" anerkjennelse av ekteskapet inngått i strid med § 18a. Ifølge lovforarbeidene skal denne bestemmelsen være en *"snever unntaksbestemmelse som tar høyde for å anerkjenne i de helt åpenbart urimelige tilfellene"*. I den helhetsvurderingen som Bufdir foretar har det vært lagt stor vekt på om det er etablert familieliv i Norge, og om partene av fri vilje bor sammen. I enkelte tilfeller har utlendingsmyndighetene innvilget oppholdstillatelse til tross for manglende anerkjennelse av

⁵ "Hjemlandet" brukes her for enkelthets skyld om det andre landet enn Norge hvor ekteskapsvilkårene skal prøves. Det kan være at paret har vært sitt hjemland og gifter seg i Norge som tredjeland og at vilkårene skal prøves i flere land.

ekteskapet. Det legges også vekt på om det er barn i forholdet. Hensynet til barnets beste kan tale for at ekteskapet anerkjennes.

Når et ekteskap ikke anerkjennes etter norsk rett, er det i utgangspunktet ikke et hinder for et nytt ekteskap etter ekteskapsloven § 4. Hvis begge parter i et haltende ekteskap skal bedømmes etter norsk rett, vil de ha mulighet til å gifte seg. Problemstillingen gjelder altså bare tilfeller hvor en av partene ikke har fast bosted i Norge, og er avhengig av dokumentasjon fra hjemlandet.

2.1 Utenlandsk rett

Flere land i Europa (Italia, Spania, Portugal, Polen Nederland, Slovakia m fl), i Latin-Amerika og en rekke stater i USA, tillater stedfortrederekteskap – ekteskap inngått ved fullmektig som har en erklæringsfullmakt. Slike ekteskap ble også tidligere anerkjent i Norge, og enkelte har ikke fått med seg at reglene er endret, uten at det er en bevisst omgåelse av norske regler. Eksempel på situasjoner der stedfortrederekteskap inngås kan være situasjoner der det er krig eller andre hindringer for inn- og utreise der partene ikke kan møtes.

I dansk rett vil et stedfortrederekteskap aldri være gyldig i motsetning til Sverige som anerkjenner utenlandske stedfortrederekteskap. Danmark har retningslinjer etter ekteskapsloven som tydeliggjør at et nytt ekteskap kan inngås i Danmark dersom ekteskapet inngått i utlandet ikke blir anerkjent i Danmark: *"Hvis det første ægteskab er indgået i udlandet, og ægteskabet ikke anerkendes efter dansk ret, er det ikke noget til hinder for, at parterne indgår "nyt" ægteskab i Danmark, såfremt de øvrige ægteskabsbetingelser er opfyldt."*

2.2 Departementets vurdering og forslag til endring

I de tilfeller et utenlandsk inngått ekteskap ikke anerkjennes i Norge vil dette ha stor betydning for parets anledning til å gifte seg med hverandre på nytt. I mange tilfeller vil § 7 bokstav h være en ekteskaphindring fordi det ikke vil være mulig å dokumentere at han eller hun er ugift, siden paret allerede er registrert som gift i hjemlandet.

Partene har i disse tilfellene det som blir betegnet som et haltende ekteskap. Gitt at unntaksbestemmelsene i henholdsvis ekteskapsloven

eller brudvigjingslova ikke kan brukes, vil det haltende ekteskapet være et hinder for at partene kan gifte seg i Norge. Dette hinderet vil bestå så lenge ekteskapsvilkårene også skal prøves etter hjemlandets rett, altså så lenge begge partene ikke er fast bosatt i Norge.

Etter dagens praksis skal det svært mye til for at det gis etterfølgende godkjenning etter § 18a. Praksis har vært streng. Departementet mener dette er i tråd med lovens intensjon, og det skal ikke være lett å få anerkjent et ekteskap i strid med § 18 a. Departementet mener det ikke er ønskelig å endre dette.

I svært mange av sakene der det søkes om etterfølgende anerkjennelse etter § 18a eller § 16, og det gis avslag, vil som nevnt ekteskapet likevel være gyldig i inngåelseslandet. Svært mange land godtar stedfortrederekteskap og mange land har en lavere ekteskapsalder enn i Norge. Det vil derfor ikke være mulig å få dokumentasjon på at den/de er ugift. Paret vil da ikke kunne gifte seg med hverandre lovlig i Norge, selv om de øvrige ekteskapsvilkårene oppfylles.

Hensikten med bestemmelsen i § 7 bokstav h er å unngå haltende ekteskap ved å sikre at paret også blir regnet som gift i hjemlandet. Et delmål med bestemmelsen er også å hindre at ekteskap blir inngått i strid med bigamiforbudet i ekteskapsloven § 4.

Formålene til § 7 bokstav h treffer dårlig når partene har et haltende ekteskap. Når partene allerede er gift med hverandre i hjemlandet, vil det ikke oppstå et haltende ekteskap hvis paret vies utelukkende etter norsk rett, tvert om vil et haltende ekteskap bli reparert. På samme vis vil det ikke være bigami når partene allerede er gift med hverandre.

I dag fører bestemmelsen til at paret først må søke om skilsmisse i hjemlandet (eller et tredjeland som godkjenner deres ekteskap), før de eventuelt kan gifte seg på nytt i Norge. Mange land har andre vilkår enn i Norge for å oppnå skilsmisse, og det kan ta år for skilsmissen er endelig. Det er heller ikke alltid at paret kan oppnå skilsmisse i inngåelseslandet og/eller skilsmissen kan være vanskelig å få dokumentert. Skilsmisse i Norge vil ikke være mulig når ekteskapet ikke anerkjennes i Norge. Etterfølgende godkjenning gis sjelden i § 18a-tilfellene. Etterfølgende

godkjenning blir oftere innvilget etter brudvigjingslova, men godkjenning vil heller ikke gis i alle tilfeller.

Departementets erfaring med disse sakene er at haltende ekteskap rammer de enkelte hardt. Slik rettstilstanden er i dag kan det fremstå som urimelig at norsk rett ikke anerkjenner et ekteskap samtidig som det er umulig for paret å gifte seg på lovlig vis i Norge.

Etter FN's menneskerettserklæring og Den europeiske menneskerettskonvensjon har enhver myndig kvinne og mann rett til å gifte seg og stifte familie, uten hensyn til rase, nasjonalitet eller religion. Det er ikke gitt at ekteskapshindringen § 7 bokstav h utgjør ved haltende ekteskap har et tilstrekkelig fornuftig formål, og det kan stilles spørsmål ved om en slik hindring er i tråd med våre internasjonale forpliktelser. At paret i tillegg til ikke å få ekteskapet sitt anerkjent også blir ilagt et reelt ekteskapsforbud i Norge er etter departementets mening klart uproporsjonalt sett opp mot hensynene brudvigjingslova skal ivareta.

Når et ekteskap ikke blir anerkjent etter ekteskapsloven § 18a, er ekteskapet inngått under forhold der lovgiver mener det er fare for tvangsgifte, eller der det er begått bigami. I utgangspunktet gir dette en større grunn til inngrep, og det reelle ekteskapsforbudet er nødvendigvis ikke like uproporsjonalt som ved sakene etter brudvigjingslova.

Erfaringene med § 18a-sakene fra departementets side er at særlig mange av stedfortrederekteskapene ikke er tvangsgiftet, men er godt voksne mennesker som har inngått ekteskap i land der slike ekteskap er vanlig.

Når ekteskap er inngått til tross for at en eller begge av partene er under 18 år, er dette ekteskapet vanskeligere å anerkjenne uten å komme i konflikt med norske verdier og norsk rettsfølelse. Når ekteskapet først er inngått før fylte atten år, vil ikke ekteskapet kunne repareres i Norge så lenge ekteskapsvilkårene også skal prøves etter hjemlandets rett. Dette gjelder selv om partene etter oppnådd myndighetsalder har et genuint ønske om å være gift med hverandre. Det kan da være urimelig at de ikke kan inngå ekteskap etter norsk rett uten først å gå veien om skilsmisse, fordi de tidligere har inngått et barneekteskap som Norge ikke anerkjenner.

På den andre siden mener departementet at det er viktig å ha et regelverk som sikrer mennesker mot å bli tvangsgiftet. Departementet ønsker å beholde dagens regler i ekteskapsloven § 18a, og ser det som hensiktsmessig at adgangen til unntak fra disse reglene forblir svært snever. Over tid vil svært urimelige enkeltsaker kunne skape et press mot dette regelverket. Departementet ser derfor behov for muligheter til å kunne håndtere haltende ekteskap i tilfeller der det er på det rene at partene helt frivillig fra begge sider ønsker å være gift.

På bakgrunn av den erfaring som er gjort etter lovendringen i §18a, foreslår departementet at ekteskapsloven endres slik at det kan gjøres unntak fra kravet i § 7 bokstav h om dokumentasjon fra hjemlandet. Unntaket vil gjelde i de tilfellene der ekteskapet ikke blir anerkjent etter norsk rett. Etter departementets syn må det være et vilkår at det er sannsynliggjort at det kommende ekteskapet ikke dreier seg om tvangsgifte. Dette vil gjelde både saker der ekteskapet ikke er anerkjent etter brudvigjingslova § 11 og ekteskap som ikke anerkjennes etter ekteskapsloven § 18a.

For å gifte seg etter norsk rett, må paret oppfylle lovens vilkår for øvrig med hensyn til frivillighet, alder, lovlig opphold, samtidig tilstede under vielsen osv. Det vil i disse sakene være særlig viktig å forsikre seg mot at det blir inngått tvangsekteskap. Det kan derfor være aktuelt for myndighetene å innkalle partene til intervju der det kan være mistanke om tvangsekteskap. Dette gjelder spesielt der en eller begge parter er unge, men over 18 år, og tidligere har inngått barneekteskap. Dette er i tråd med dagens praksis. Etter dagens regelverk foretar utenriksstasjonene ofte intervju dersom det utenlandske ekteskapet er inngått med en eller begge under 18 år i forbindelse med søknad om etterfølgende anerkjennelse og familiegjenforening. Slike intervjuer bør også kunne foretas der en part ønsker å inngå ekteskap på nytt etter norske regler.

Etter departementets syn vil det være enklere å sørge for betryggende forsikringer mot tvangsgifte når det inngås et nytt ekteskap i Norge framfor at man gir etterfølgende godkjenning til en vigsel som ikke er i tråd med norsk rettsorden og rettsfølelse. Å lette adgangen til å inngå nytt giftemål i Norge mellom samme parter vil også minske behovet for å bruke

unntakshjemlene i brudvigjingslova § 11 og ekteskapsloven § 18a. Etter Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets mening vil dette rette opp en klar urimelighet og forenkle behandlingen av disse sakene.

Departementet mener at det kun er forsvarlig å åpne opp for unntak for ekteskapsloven § 7 bokstav h i tilfeller hvor ekteskapsvilkårene i hjemlandet ikke er oppfylt fordi partene er gift med hverandre. Hvis det ble åpnet opp for at man også kunne se vekk i fra vilkårene i § 7 bokstav h i andre tilfeller ville dette føre til flere haltende ekteskap.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet foreslår at dispensasjonsadgangen skal legges til fylkesmannen. Fylkesmannen gir allerede i dag dispensasjon fra enkelte ekteskapsvilkår, som dispensasjon fra alderskravet, jf ekteskapsloven § 1a. Alternativet er at folkeregistreringsmyndigheten kan gi slik dispensasjon.

Folkeregistreringsmyndigheten har etter dagens regler en dispensasjonsmyndighet etter § 7 bokstav h for de tilfeller det ikke er mulig å legge fram dokumentasjon fra hjemlandet. Departementet mener imidlertid at fylkesmannen er bedre egnet fordi embetet allerede har kompetanse til å behandle saker som krever en viss utøvelse av skjønn, som f. eks. dispensasjon fra alderskravet etter ekteskapsloven.

Departementet foreslår at bestemmelsen i ekteskapsloven § 7 bokstav h får et siste punktum som lyder:

Fylkesmannen kan gi dispensasjon fra kravet til dokumentasjon i første punktum når det foreligger et ekteskap mellom partene i hjemlandet som ikke er anerkjent i Norge.

3. SAKSBEHANDLING I SAKER OM GODKJENNING AV UGYLDIGE EKTESKAP ETTER EKTESKAPSLOVEN § 16, BRUDVIGJINGSLOVA § 11 OG EKTESKAPSLOVEN § 18A

3.1 Gjeldende rett

Saker om godkjenning av ugyldige ekteskap etter ekteskapsloven § 16 og § 18a behandles i dag av Bufdir med departementet som klageinstans.

Saker om godkjenning etter brudvigjingslova § 11 behandles av departementet i første instans, med klage til Kongen i statsråd.

3.2 Departementets vurdering og forslag

Det er ikke ønskelig at departementet er klageinstans eller førsteinstans i enkeltsaker rettet mot privatpersoner etter ekteskapsloven eller brudvigjingslova. Alle disse klagesakene bør derfor ligge i Barne- ungdoms og familiedirektoratet. Direktoratet er allerede i dag klageinstans etter mange av ekteskapslovens bestemmelser av vedtak fattet av fylkesmannen. På denne bakgrunn foreslår departementet at klagesaksbehandling etter ekteskapsloven §§ 16 og 18a og førsteinstansbehandling etter brudvigjingslova § 11 andre ledd bør flyttes ut av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Fylkesmannen håndterer i dag flere unntaksordninger etter ekteskapsloven. Embetet kan blant annet gi samtykke til at personer under 18 år inngår ekteskap. Slik dispensasjon gis etter en samlet vurdering og forskjellige forhold tas i betraktning. Fylkesmannen har således både erfaring med og rutiner for behandling av dispensasjonssaker etter ekteskapsloven, og også en grunnleggende kunnskap om ekteskapsloven. Barne- ungdoms og familiedirektoratet er i dag førsteinstans ved behandling av §§ 16 andre ledd og 18a saker og vil således ha god kompetanse til å behandle saker i klageomgangen som klageinstans.

Departementet har også vurdert om ansvaret skal overføres til folkeregistermyndigheten, idet denne myndigheten foretar prøving av ekteskapsvilkår og er derfor godt kjent med ekteskapsfeltet generelt. Det er folkeregistermyndigheten som mottar melding om ekteskap inngått i utlandet og som vurderer hvorvidt ekteskapet er i tråd med norske ekteskapsvilkår. Folkeregisteret har imidlertid liten erfaring med å treffe enkeltvedtak innenfor ekteskapslovgivningen og er slik sett ikke et like godt alternativ som fylkesmannen.

Departementet vil anbefale at behandlingen av sakene legges til fylkesmannen med direktoratet som klageinstans. Med denne løsningen nyttes fylkesmannens vedtakskompetanse og samtidig utnyttes direktoratets erfaring med etterfølgende godkjenning i første instans.

Myndigheten til å fatte vedtak i § 18a saker ble i sin tid lagt til Barne- ungdoms og familiedirektoratet med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet som klageinstans, for å sikre en enhetlig praksis, jf Ot. Prp. nr. 100 (2005-2006). Dette hensynet kan fortsatt ivaretas ved å legge all førsteinstansbehandling til ett bestemt, ev. noen utvalgte, fylkesmannsembete(r), noe som må vurderes nærmere ved iverksettelse av en eventuell lovendring.

Alle klagesaker etter ekteskapsloven bør ligge i direktoratet. Direktoratet er allerede i dag etter mange av ekteskapslovens bestemmelser klageinstans av vedtak fattet av fylkesmannen. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet ønsker derfor å legge avgjørelser om etterfølgende godkjenning etter ugyldige ekteskap til fylkesmannen, med Barne-, ungdoms og familiedirektoratet som klageinstans.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet foreslår at ekteskapsloven og brudvigjingslova endres slik at det fremgår direkte av lovene at fylkesmannen skal behandle søknader om etterfølgende godkjenning av ugyldige vigsler. Etter departementets syn er det viktig at de reelle kompetanseforholdene er lett tilgjengelig for brukerne av loven. At fylkesmannen gis slik kompetanse, vil følge lovens øvrige system, der en rekke avgjørelser er lagt eksplisitt til fylkesmannen etter loven. Hvorvidt en, flere eller alle embeter skal ha denne kompetansen kan vurderes og bestemmes senere, men departementet mener at siden det er relativt få saker kan det være en fordel å samle sakene i ett eller to embeter. Det er ikke nødvendig å tydeliggjøre i loven at Barne- ungdoms og familiedirektoratet skal være klageinstans da dette kan delegeres.

Det foreslås ingen materielle endringer i disse bestemmelsene, og det forutsetter at fylkesmannen skal praktisere bestemmelsen i tråd med lovforarbeidene som sier at det skal være en snever unntaksbestemmelse, jf Ot.prp. 100 (2005-2006) om endringer i ekteskapsloven – tiltak for å forhindre tvangsekteskap.

Forslag til lovendringer:

Ekteskapsloven § 16:Nytt andre ledd:

Fylkesmannen kan likevel etter begjæring fra en av partene godkjenne ekteskapet som gyldig når særlige grunner foreligger.

Ekteskapsloven § 18 a: andre ledd siste punktum:

Fylkesmannen kan likevel etter begjæring fra begge parter anerkjenne ekteskapet dersom sterke grunner taler for det.

Brudvigjingslova § 11 tredje ledd:

I særhøve kan *Fylkesmannen* godta at ei vigjing som er haldi av norsk tenestemakt eller av utanlandsk tenestemakt i Noreg, skal gjelda, endå om ho vantar bindande kraft etter reglane i fyrste leden.

4. ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Forslagene antas ikke å ha økonomiske eller administrative konsekvenser av betydning.

Omfordeling av saker etter ekteskapsloven §§18a, 16 og brudvigjingslova § 11 vil føre til en overføring mellom departementet, direktoratet og fylkesmannen. Saksomfanget vil etter en delegasjon bli det samme, men ressursene må omdisponeres mellom forvaltningsnivåene.

Endringsforslaget i ekteskapsloven § 7 bokstav h vil trolig føre til at det blir noen færre klagesaker fordi det vil bli lettere å gifte seg på nytt etter norske regler. For brukerne vil det føre til at det går raskere å bli gift etter norsk rett, færre søknader og papirarbeid. At parene ikke må gå gjennom en utenlandsk skilsmisse før de kan vies etter norsk rett, vil være en vesentlig mindre byrde i den enkelte saken. Også for det offentlige vil det kunne bli en enklere og mer hensiktsmessig prosess.

Departementet venter at endringen vil gjøre saksbehandlingen mer effektiv, men det er vanskelig å slå fast om dette vil føre til mindre behov for saksbehandlerkapasitet hos fylkesmannen eller Bufdir. Dette skyldes delvis at det samlede omfanget av saker er lavt. Departementet legger derfor til grunn at endringene ikke vil føre til mindre behov for ressurser til saksbehandling, men at effektiviseringen vil merkes i form av kortere saksbehandlingstid og bedre service til borgerne.